

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ

Волошина Олена

*докторка медичних наук, професорка
завідувачка кафедри внутрішньої медицини №2 з післядипломною освітою
Одеського національного медичного університету*

Балашова Ірина

*кандидатка медичних наук, доцентка
доцентка кафедри внутрішньої медицини №2 з післядипломною освітою
Одеського національного медичного університету*

Дукова Ольга

*кандидатка медичних наук, доцентка
доцента кафедри внутрішньої медицини №2 з післядипломною освітою
Одеського національного медичного університету*

Лисній Ігор

*кандидат медичних наук, доцент
доцент кафедри внутрішньої медицини №2 з післядипломною освітою
Одеського національного медичного університету
м. Одеса, Україна*

Освітній процес в умовах сьогодення спрямований на підвищення якості та ефективності навчання та забезпечується, у тому числі, і впровадженням компетентнісного підходу, як невід'ємної складової підготовки кваліфікованого фахівця. Процес формування компетенцій лікаря, як фахівця, який реалізує високоспеціалізовані функції, спрямований на збереження й укріплення здоров'я населення, характеризується тривалістю та ієрархічною послідовністю під час професійної підготовки у вищому медичному навчальному закладі [1].

Компетентнісний підхід у післядипломній медичній освіті є актуальним напрямом підготовки лікарів та передбачає орієнтацію навчального процесу на формування та розвиток базових компетенцій лікаря. Професійна компетентність лікаря-інтерна – це система професійних якостей, знань, умінь і навичок, які об'єднані гуманно-ціннісним відношенням до хворих і колег, спрямованістю на особисте і професійне вдосконалення [2]. У фокусі компетентнісного підходу постають чітко окреслені компетентності, що набуваються в процесі навчання та здатність їх втілювати в практичну діяльність: вміння застосовувати теоретичні знання та практичні навички, вирішувати проблеми в різних сферах діяльності лікаря, бути комунікабельним з пацієнтом та його оточенням,

вміти працювати в команді та аналізувати результати своєї роботи та своїх колег. Крім того, професійна компетентність спеціалістів медичного профілю є, також, складною багаторівневою системою, вимоги до якої обумовлені освітньо-кваліфікаційними характеристиками кожної спеціальності.

Аналіз останніх сучасних досліджень підтверджує існування проблеми використання компетентнісного підходу в вищій медичній освіті, особливо в умовах дистанційного навчання [2, 3]. Відповідно до цього, метою нашого дослідження було теоретико-методологічне обґрунтування засад та психолого-педагогічних особливостей застосування компетентнісного підходу при підготовці лікарів-інтернів.

Матеріал та методи дослідження: загальнонаукові: оглядово-аналітичний аналіз наукової спеціалізованої літератури, нормативно-правової документації, систематизація та узагальнення даних.

Рівень сформованості фахових компетенцій лікарів-інтернів в післядипломній освіті оцінюється на різних етапах проходження очно-заочного навчання, використовуючи різні методи та інструменти зворотного зв'язку: анкетування, тестування, оцінювання активності участі на заняттях, самооцінювання, вирішення клінічних завдань різних типів і рівнів, тощо. Встановлення узагальненого рівня сформованості фахових компетенцій визначається шляхом сумарної оцінки наприкінці курсу [2, 4].

Одним із завдань системи національної вищої освіти є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, основним показником якої є професіоналізм, що виявляється у набутих знаннях, вміннях та навичках для успішного їх використання у подальшій діяльності на практиці, а, пізніше – у формуванні всебічно розвиненої особистості.

Однак, ще залишаються невирішеними питання щодо сумарного оцінювання комплексу компетентностей, особливо, щодо холістичного підходу. Як оцінювати компетентність «Холістичний (цілісний) підхід»? Які сценарії краще використовувати для оволодіння та оцінювання компетентностями з акцентом на холістичний підхід? Чи достатньо наприкінці курсу зафіксувати, що лікар компетентний, недостатньо компетентний або некомпетентний?

Сучасні психолого-педагогічні підходи до формування компетентностей майбутніх лікарів окреслюють основні компоненти їх професійної компетентності, а саме: когнітивний (стосується системи професійних знань), мотиваційно-вольовий (стосується мотивації лікаря до професійної діяльності та сукупність ціннісних орієнтацій), організаційно-діяльнісний (охоплює навички організації роботи та професійної взаємодії), а також додаткові складові професійної компетентності: надійність, етичну відповідальність, орієнтованість на професію, соціальні навички, саморозвиток та здатність до адаптації, культурний компонент [1].

Організаційно-діяльнісний компонент компетентності лікаря представлений уміннями та навичками організації роботи з пацієнтами та іншими учасниками лікувального процесу, стратегіями поведінки, тощо. На підставі цього компоненту лікар організовує роботу та взаємодію з пацієнтом та всіма учасниками лікувально-діагностичного процесу, обирає певний алгоритм лікування. Важливою складовою навчального процесу саме цього компоненту професійної компетентності є вміння обирати правильні стратегії відповідно до попередніх завдань. Тому, компетентність «Холістичний підхід» має бути розширеною та більш деталізованою у практичних заняттях лікарів-інтернів, задля якісного та ефективного формування «стратегічних» професійних навичок. Важливою складовою цього процесу є самостійне здобуття досвіду щодо вирішення нестандартних практичних ситуацій.

Для оволодіння та сумарного оцінювання комплексу компетентностей широко використовують сценарії роботи експерта. Лікар будь-якої спеціальності може бути залученим, як експерт, до аналізу роботи своїх колег. Також, впровадження в освітній процес інноваційних освітніх технологій, у тому числі, і при дистанційному навчанні, дозволить значно покращити якість оволодіння професійними компетентностями.

Таким чином, компетентнісний підхід в післядипломній освіті лікарів є актуальним напрямом медичної освіти, який передбачає здатність застосовувати теоретичні знання і практичні навички, цілісно вирішувати завдання у різних сферах діяльності лікаря, орієнтуючись на пацієнта та громаду. Організаційно-діяльнісний компонент професійної компетентності лікаря є важливою складовою у формуванні правильних професійних стратегій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лисенко О. Система компетентностей лікаря: післядипломний етап становлення. *Освітологія*. 2016. №5. С. 169-172.
2. Компетентнісний підхід у медичній освіті : методичний посібник / Анна Мигаль, Наталя Грамбовецька, Наталя Єрьоменко та ін.; Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. – Київ: [б. в.], 2021. – 76 с.
3. Компетентнісний підхід як напрям розвитку медичної освіти / Т. І. Коваль Л. М., Сизова, О. М. Ізюмська [та ін.] // *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю [Полтава], 24 березня, 2022 р.* – Полтава, 2022. – С. 141–143
4. Бойчук О. Сучасні психолого-педагогічні вимоги до викладача медичного навчального закладу. *Освітологічний дискурс*. 2018. №1-2 (20-21). С. 158-170.